

AMMATILLINEN HARKINTA

Satu Aittomäki

Ammatillinen/Käytännön päättely/harkinta/päätöksenteko Clinical Reasoning

Ammatillinen harkinta on

- Ajatteluprosessi, jota ammattilaiset käyttävät arvioinnissa ja interventiossa
  - Päätöksentekoa arjen työtilanteissa
- > tavoitteena tehdä hyviä ja viisaita ratkaisuja ja kehittyä päätöksenteossa

Terapiatilanteissa tulisi:

- Integroida tietoa tutkimuksista (näyttö)
- Omasta kliinisestä kokemuksesta ja osaamisesta ja
- Käsillä olevasta tilanteesta asiakkaan kanssa

Lisäksi samalla pohtia:

- Mitä lisätietoa vielä tarvitaan?
- Miten saatuja tietoja tulkitaan?
- Mikä painoarvo on milläkin tiedon lajilla?

Ammatillinen harkinta on korkean tason ajattelua:

Päätöksentekotaitoa voi parantaa reflektion avulla ja kriittisellä ajattelulla

-> toiminnan tulisi olla itseään korjaavaa

-> omien ajattelu- ja päätöksentekomallien tutkiminen ja tarvittaessa kyseenalaistaminen

- Onko kysytty/tutkittu oikeita asioita?
- Mitä ajattelutapoja itsellä on käytössä? Ja mihin ne perustuvat?
- Mitä seurauksia valitulla toteutustavalla voi olla?
- Ohjaako tieto/kokemus toimintaa vai omat arvot ja asenteet?

Ammatillisen harkinnan muotoja:

- 1. Narratiivinen harkinta
- 2. Proseduraalinen harkinta
- 3. Vuorovaikutuksellinen harkinta
- 4. Pragmaattinen/eettinen harkinta
- 5. Konditionaalinen harkinta

Ks. Toiminnan voimaa kirja s.105

1. Narratiivinen harkinta

- Narratiivinen harkinta kohdistuu asiakkaan toiminnalliseen tarinaan eli hänen kertomaansa elämänsä historiaan
    - *Asiakkaan valitsemat toiminnot, tavat ja roolit*
- Narratiivinen harkinta mahdollistaa asiakkaan ja terapeutin yhdessä jaetun tarinan ja sairastuminen sulautuvan asiakkaan omaan tarinaan*

2. Proseduraalinen harkinta

- Määrittelyprosessi, jossa asiakkaan diagnoosi on suhteessa hänen toiminnalliseen suoriutumiseen, toimintakyvyn osatekijöihin, kontekstiin sekä lääketieteelliseen historiaan
- Tiedot sairauksista ja vammoista (syyt, vaikutukset, tavallinen ennuste jne.)
- Tähän liittyvä tieto anatomiasta, psykologiasta, lääketieteestä, sosiologiasta jne...
- Intervention menetelmät: Mallit, jotka ohjaavat taustalla
- Arviointimenetelmät, testit, havainnointi, kyselyt
- Ongelmanratkaisuvaihtoehdot

3. Vuorovaikutuksellinen harkinta

- Mitä sairastuminen tai vammautuminen merkitsee asiakkaalle (asiakkaan omakohtainen kokemus)
- Toisaalta tähän sisältyy työntekijän ja asiakkaan välinen vuorovaikutus

4. Pragmaattinen harkinta

- Pragmaattisessa harkinnassa otetaan huomioon kaikki käytännön seikat, jotka vaikuttavat annettaviin palveluihin:
- Ympäristö, arvot, tiedot, osaaminen, kokemus, asiakkaan sosiaaliset ja taloudelliset resurssit, ympäristö ja tuleva sijoittuminen

5. Konditionaalinen harkinta

- Hoitoa tarkastellaan hetki hetkeltä ja kuinka se kohtaa asiakkaan tarpeet
- Tarkastelun kohteena asiakkaan nykyinen ja mahdollinen tuleva konteksti

Milloin olisi hyvä reflektoida?

- Silloin kun joku asia on mennyt todella hyvin
- Kriisi
- Epämiellyttävä tilanne
- Tilanne joka tavallisesti toimii hyvin, mutta nyt ei toiminut ollenkaan
- Tapahtuma kun tavallinen selitys ei ollutkaan tarpeeksi vaan tarvittaisiin uusi selitys

Reflektion lisääminen

Työnohjaus tai reflektiivinen päiväkirja:

- Mitä tapahtui? (kronologisesti)
- Mitä tunsit juuri silloin – palauta tunne
- Arvioi uudelleen miten kaikki tapahtui?
- Mikä sai sinut ajattelemaan?
- Mitä kysymyksiä sinulle siitä nousi?
- Mikä oli uutta?
- Miltä sinusta tuntuu nyt?

Kuinka kehittyä refleктоivaksi toimintaterapeutiksi? Sinclair 2007.

- Näytön kerääminen: Data, arviointimenetelmät, ongelman tunnistaminen, johtolankojen ja vihjeiden kerääminen, mihin ongelmaan lopulta aiotaan vastata?
- Teorian soveltaminen: teorit ja niiden tunteminen, hiljainen tieto käytännöstä, ajattelutaidot, muuan alan laajat taustateorit ja käytännöt
- Noviisista ekspertiksi
- Päätöksenteko: kerätyn informaation arviointi, vaihtoehtoisten menetelmien tulosten arviointi, intervention suunnittelu, priorisointi jne.
- Ratkaisu: johtopäätökset, eri asioiden painoarvo, käytännössä eteneminen ja vastuunottaminen päätöksistä.
- Eettinen päätöksenteko: tilanteessa ilmenevät moraalikysymykset

Noviisista ekspertiksi. Dreyfus & Dreyfus (1986), Benner (1984) Asiantuntijaksi kehittyminen

1. Noviisi eli aloittelija: - vastavalmistunut/työalan vaihtaja

- ongelmien ratkaisu sääntöjen ja toimintaohjeiden varassa
- suhde toimintaympäristöön irrallinen

2. Edistynyt aloittelija: - 1 v työskennellyt

- pystyy ottamaan huomioon tilannetekijöitä
- ei vielä tietoista tavoitteenasettelua

3. Pätevä ongelmienratkaisija - 2-3 v työskennellyt

- tietoinen tavoitteenasettelu
- tilannetekijöiden valikoiva huomioonotto
- toiminta tuloskeskeistä

4. Taitava suorittaja - 3-5 v työskennellyt

- pyrkii ymmärtämään toimintaympäristöä
- hahmottaa tilanteita kokonaisuuksina
- luottaa kokemukseensa ja mallitapauksiin

5. Ekspertti eli asiantuntija - 10 v ja sitä enemmän työskennellyt

- toimii kokemuksen perusteella
- intuitiivinen päätöksenteko
- syvälinen sitoutuminen